

Коваленко В. В.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри банківської справи,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса

РОЛЬ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У ЗМІЦНЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах глобальної турбулентності, порушення логістичних ланцюгів та воєнних викликів, питання продовольчої безпеки для України перейшло з суто аграрної площини у стратегічну задачу національного виживання. Продовольча безпека визначається не лише наявністю сировинної бази, а й фізичною та економічною доступністю продуктів харчування, що відповідає пріоритетам, закріпленим у стратегічних планах відбудови промислового потенціалу держави [2]. У цьому контексті індустріальні парки (ІП) стають ключовим інструментом структурної трансформації економіки, дозволяючи перейти від експортно-сировинної моделі до створення високої доданої вартості всередині країни.

Індустріальні парки слід розглядати як спеціалізовані території, що мають необхідну інфраструктуру для розгортання виробництв, складських потужностей та науково-дослідних центрів. Їх функціонування дозволяє реалізувати ефект синергії через кластеризацію – зосередження на одній локації підприємств агрохарчового сектору, суміжних виробництв та сервісних установ [2]. Це відповідає вектору повоєнного відновлення, закладеному в стратегічних документах розвитку національної економіки, де акцент зміщено на переробну промисловість та імпортозаміщення.

Функціональні напрями впливу ІП на продовольчу безпеку:

Кластеризація агропереробки та глибока переробка сировини. Створення агрохарчових парків дозволяє замкнути технологічний цикл: від очищення та сортування зернових до виробництва інгредієнтів, кормів та готових продуктів харчування. Це мінімізує залежність країни від імпорту продуктів глибокої переробки.

Локалізація виробництва засобів виробництва. Розміщення в ІП заводів із виробництва сільськогосподарської техніки, обладнання для харчової промисловості та заводів із виготовлення мінеральних добрив безпосередньо впливає на продовольчу безпеку, знижуючи собівартість аграрної продукції та зменшуючи імпортозалежність сектору.

Інфраструктурна та енергетична стійкість. Сучасні ІП проектуються з урахуванням автономних джерел енергопостачання та спеціалізованих логістичних комплексів (мультитемпературних складів). Це критично важливо для збереження якості швидкопсувної продукції та формування стратегічних запасів продовольства у періоди пікових навантажень на енергосистему.

Смарт-спеціалізація регіонів. Розвиток ІП дозволяє враховувати аграрну специфіку конкретного регіону (наприклад, кластери садівництва та ягідництва

на заході України або зерновий інжиніринг у центральних областях), що забезпечує рівномірний розподіл продовольчих ресурсів.

Державна політика України щодо ІІ сьогодні пропонує безпрецедентні податкові та митні преференції, зокрема звільнення від ПДВ при імпорті нового обладнання та звільнення від податку на прибуток на 10 років [3]. Так, наприклад, наприклад, що мито на імпортне обладнання – 0 %, ПДВ – 0%, якщо це обладнання для власного використання в межах парку.

Такі умови є каталізатором для релокації підприємств харчової промисловості із небезпечних регіонів та залучення іноземних інвесторів, що готові вкладати у FoodTech-інновації.

За період воєнного часу з 2022 року по 2025 рік було зареєстровано 80 індустриальних парків, це майже 70 % від загальної кількості. У 2025 році було зареєстровано 27 індустриальних парків, а виключено з реєстру рекордні 8. Причина виключення з реєстру – відсутність будь-якої діяльності учасників за останні три роки.

За областями лідером за кількістю реєстрацій стала Київська область – 4 індустриальних парків, по 3 в Житомирській, Одеській, Хмельницькій, по 2 – у Вінницькій, Закарпатській та Львівській. І ще 8 областей зареєстрували по 1 індустриальному парку.

У 2025 році реєстрували більше приватні ініціатори (19) ніж комунальні (8). Серед комунальних парків треба визначити появу нового типу синергії при створенні, так звані комбіновані індустриальні парки. Це комунальні індустриальні парки, які створюються комунальним ініціатором під конкретного інвестора. З 8 комунальних парків, три були створені за таким принципом [4].

Таким чином, індустриальні парки виступають інституційним фундаментом продовольчої стійкості держави. Вони забезпечують трансформацію агросектору в індустриально-аграрний кластер, що гарантує стабільність постачання продовольства на внутрішній ринок та зміцнює позиції України як надійного суб'єкта глобальної продовольчої системи.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку індустриальних парків на період на 2023-2030 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2023 р. № 176-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-2023-%D1%80#Text>.

2. Горох О., Остапенко Р., Тихий О. Продовольча безпека України і світу в контексті інноваційного підходу до сталого розвитку економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-31>.

3. Про індустриальні парки : Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 21.06.2012 № 5018-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>.

4. Кирилко В. Ринок індустриальних парків: що змінилося за 2025 рік. URL: <https://surl.li/xboydl>